

กลไกและการสนับสนุนการพัฒนาอาชีพของผู้หญิงที่ถูกระทำคามรุนแรง
กรณีศึกษาสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ บ้านพักฉุกเฉิน

Career Development Mechanism and Support for Women Experiencing
Violence Case Study: The Emergency Shelter of Association for the
Promotion of the Status of Women

Received 16 June, 2021

Revised 6 September, 2021

Accepted 20 September, 2021

นราเขต ยิ้มสุข¹

Narakate Yimsook²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลไกการพัฒนาอาชีพ การสนับสนุนการพัฒนาอาชีพ และผลของกลไกและการสนับสนุนการพัฒนาอาชีพให้แก่ผู้หญิงที่ถูกระทำคามรุนแรง โดยศึกษาจากเอกสารและการเก็บข้อมูลภาคสนามจากสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ บ้านพักฉุกเฉิน แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ บ้านพักฉุกเฉิน จำนวน 11 คน และผู้ที่เคยใช้บริการที่บ้านพักฉุกเฉิน จำนวน 2 คน ผลการศึกษาพบว่า สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ บ้านพักฉุกเฉิน (1) มีกลไกการพัฒนาอาชีพของผู้หญิงที่ถูกระทำคามรุนแรง ประกอบด้วย 4 กลไก ที่จะช่วยให้กระบวนการพัฒนาอาชีพมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การเตรียมความพร้อมก่อนฝึก การสำรวจความต้องการของผู้ใช้บริการ การพัฒนาทักษะความสามารถทางอาชีพ และการประเมินผลและติดตาม (2) มีการสนับสนุนการพัฒนาอาชีพของผู้หญิงที่ถูกระทำคามรุนแรง ประกอบด้วย 4 รูปแบบ ที่จะช่วยให้กระบวนการพัฒนาอาชีพมีความราบรื่น ได้แก่ การสนับสนุนทางจิตใจ การสนับสนุนการดูแลบุตร การ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ ประเทศไทย

E-mail : arm_conser@hotmail.com

² Assistant Professor Dr., Lecturer of Faculty of Social Administration, Thammasat University, Bangkok, Thailand

สนับสนุนการให้การปรึกษาทางอาชีพ และการสนับสนุนการอบรมความรู้เพิ่มเติม ด้านอื่น (3) เมื่อกรณีศึกษาผู้ที่เคยใช้บริการที่บ้านพักฉุกเฉินได้ผ่านกระบวนการแล้ว ระบุว่ากรณีศึกษาสามารถก้าวข้ามผ่านปัญหามาได้ มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และไม่กลับเข้าสู่วงจรความรุนแรงอีก สำหรับด้านการพัฒนาอาชีพ กรณีศึกษาไม่ได้ประกอบอาชีพหลักตามหลักสูตรที่ได้ฝึกอาชีพ แต่ได้นำทักษะ ความสามารถทางอาชีพที่ได้รับมาประกอบอาชีพเสริมและใช้ในชีวิตประจำวัน

คำสำคัญ: กลไกและการสนับสนุนการพัฒนาอาชีพ, ผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรง, บ้านพักฉุกเฉิน

Abstract

This research is qualitative research with the following objectives: To study the mechanism and support of career development and the results of mechanisms and support for the career development of women experiencing violence. The research methods comprised of documentary research and field research from The Emergency Shelter of Association for the Promotion of the Status of Women. The samples are divided into two groups; the first includes eleven staff and the second includes two people who used to use the service at the emergency shelter. The research finds that The Emergency Shelter of Association for the Promotion of the Status of Women. (1) have 4 mechanisms for women experiencing violence that facilitate the career development process more efficiently consist of Preparation Before Training, Client Needs Survey, Career Development, and Evaluation and Follow up. (2) have 4 supports for women experiencing violence that facilitate the career development process more comfortably consist of Psychological Support, Childcare Support, Career Counseling Support, and Additional Training and Knowledge Support. (3) Cases study

that used to use the service of the emergency shelter states that; They can overcome problems, have behavior changes for the better, and not entering the cycle of violence. For career development, cases study is not engaged in the main occupation according to the vocational training course but has brought the skills and abilities that have been acquired to carry out in additional occupations and use in daily life.

Keywords: Career development mechanism and support, Women experiencing violence, Emergency shelter

บทนำ

สถานการณ์ความรุนแรงต่อผู้หญิงในประเทศไทยจากการรวบรวมข้อมูลของ กองบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า ในปี 2561 มีผู้ใช้บริการศูนย์พึ่งได้ จำนวน 14,237 คน ในจำนวนนี้ผู้ที่ถูกกระทำ ความรุนแรงส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 13,248 คน คิดเป็นร้อยละ 93.05 ของจำนวนผู้ใช้บริการทั้งหมด (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2561) ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงส่งผลกระทบต่อสภาพร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้หญิงบางคนที่ถูกกระทำ ความรุนแรงมาเป็นระยะเวลานาน อาจทำให้เกิดภาวะป่วยทางจิตจากเหตุการณ์ รุนแรง (Post-Traumatic Stress Disorder: PTSD) และอาการทางจิตเวชอื่นๆ นอกจากนี้ ผู้หญิงที่ถูกกระทำ ความรุนแรงจะมีความพึงพอใจในตนเองต่ำ (Low self-esteem) และขาดความ มั่นใจในตนเอง ซึ่งส่งผลต่อการทำงานและการประกอบอาชีพของผู้หญิงกลุ่มนี้ใน อนาคต ทั้งนี้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ได้ระบุให้มีการส่งเสริม ความเสมอภาคทางเพศและบทบาทของผู้หญิงในการสร้างสรรค์สังคม โดยให้ ความสำคัญกับการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ การเพิ่มโอกาสการทำงาน เชิงเศรษฐกิจ การเพิ่มศักยภาพความรู้ความสามารถ และภาวะผู้นำต่อบทบาททาง การเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่น เช่นเดียวกับยุทธศาสตร์กรมกิจการสตรีและ

สถาบันครอบครัว 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564) มีเป้าหมายในการส่งเสริมศักยภาพ สถานภาพ และคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้หญิง รวมถึงการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ สวัสดิภาพ และสวัสดิการสังคมจากการถูกเลือกปฏิบัติ การกระทำความรุนแรงในครอบครัว และการค้าประเวณี บทความวิจัยนี้สนใจประเด็นเรื่องการส่งเสริมศักยภาพ สถานภาพ และคุณภาพชีวิตที่ดี ด้วยการเพิ่มโอกาสการทำงานเชิงเศรษฐกิจของผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรง

สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงสามารถก้าวข้ามผ่านปัญหาหรืออุปสรรคในชีวิต เพื่อให้มีศักยภาพและมีคุณภาพชีวิตที่ดี คือ การมีอาชีพ Bellah, et al. (1996) อธิบายว่า การมีงานทำและมีรายได้ช่วยสร้างความเป็นอยู่ที่ดี เกิดความก้าวหน้าในชีวิตและการทำงาน ซึ่งเป็นสิ่งกำหนดสถานะทางสังคม ความรู้สึกมีอำนาจ และความภาคภูมิใจในตนเอง ดังนั้น การพัฒนาอาชีพให้แก่ผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงจึงมีความสำคัญ โดยมีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีพ ได้แก่ ทฤษฎีบุคลิกภาพทางอาชีพและสภาพแวดล้อมในการทำงานของ Holland ที่กล่าวถึงการให้การปรึกษาผู้ใช้บริการเพื่อนำข้อมูลมาเชื่อมโยงกับลักษณะบุคลิกภาพต่างๆ และวิเคราะห์บุคลิกภาพของผู้ใช้บริการเพื่อให้ได้รับคำแนะนำทางอาชีพที่เหมาะสม (Rounds และ Tracey, 1990, อ้างถึงใน Swanson และ Fouad, 2015, p.97) ส่วนทฤษฎีปัญญาสังคมทางอาชีพ (Social Cognitive Career Theory: SCCT) อธิบายว่า ทฤษฎี SCCT นั้นประกอบด้วย 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-efficacy) ความคาดหวังในผลลัพธ์ (Outcome expectations) และเป้าหมายส่วนบุคคล (Personal goals) ปัจจัยเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันโดยเฉพาะการรับรู้ความสามารถของตนเองที่ส่งผลต่อความสนใจ ความคาดหวังในผลลัพธ์ และการตัดสินใจเลือกเป้าหมายซึ่งนำไปสู่การกระทำเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ (Lent, Brown & Hackett, 1994, อ้างถึงใน Lent, 2005) นอกจากนี้ แนวคิดการทดสอบทางอาชีพยังได้ถูกนำมาใช้เพื่อช่วยให้ผู้ใช้บริการสามารถตัดสินใจทางอาชีพได้เหมาะสมกับตนเองด้วย Brown and Brooks (1991) อธิบายว่า การทดสอบทางอาชีพเป็นหนึ่งใน

ในทางเลือกที่ช่วยให้ผู้ใช้บริการสามารถระบุลักษณะ ขอบเขต และสาเหตุของปัญหาในการตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองได้ การใช้แบบทดสอบจึงช่วยระบุอุปสรรคที่ส่งผลต่อการตัดสินใจและช่วยเสริมความมั่นใจในการประกอบอาชีพได้มากขึ้น จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ศูนย์พักพิงหรือบ้านพักฉุกเฉินชั่วคราวในต่างประเทศหลายแห่ง ได้จัดบริการส่งเสริมการพัฒนาอาชีพให้แก่ผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรง ได้แก่ L.I. Against Domestic Violence มีการให้บริการฝึกอบรมทางอาชีพเพื่อเพิ่มทักษะในการทำงานเพื่อส่งเสริมให้ผู้หญิงสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ (L.I. Against Domestic Violence, 2020) Kiwassa Neighborhood House มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกให้ผู้ที่ถูกกระทำความรุนแรงสามารถกลับมาทำงานได้อีกครั้ง (Kiwassa Neighbourhood House, 2020) และ Urban Resource Institute (URI) มีบริการให้การปรึกษาแก่ผู้ใช้บริการในด้านเศรษฐกิจ เพราะปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่ทำให้ผู้ถูกกระทำความรุนแรงไม่สามารถออกมาจากสถานการณ์ความรุนแรงได้ (Urban Resource Institute, 2020)

สำหรับประเทศไทยมีองค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ความช่วยเหลือผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรง คือ สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ บ้านพักฉุกเฉิน มีการจัดบริการที่พักอาศัยชั่วคราว จัดบริการให้ความช่วยเหลือต่างๆ ทั้งทางร่างกายจิตใจ และสังคม เพื่อเสริมพลังให้แก่ผู้ใช้บริการให้สามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติและไม่กลับเข้าสู่วงจรความรุนแรงอีก นอกจากนี้ ยังมีการจัดบริการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพด้วยการจัดหลักสูตรฝึกอาชีพให้แก่ผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงที่เข้ามาใช้บริการบ้านพักฉุกเฉิน สำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรง ยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาในประเด็นด้านการพัฒนาอาชีพ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาในประเด็นการพัฒนาอาชีพของผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรง กรณีศึกษาสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ บ้านพักฉุกเฉิน รวมถึงผลของการพัฒนาอาชีพให้แก่ผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงที่เคยใช้บริการบ้านพักฉุกเฉิน

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษากลไกการพัฒนาอาชีพให้แก่ผู้หญิงที่ถูกระทำ ความรุนแรง
2. เพื่อศึกษาการสนับสนุนการพัฒนาอาชีพให้แก่ผู้หญิงที่ถูกระทำ ความรุนแรง
3. เพื่อศึกษาผลของกลไกและการสนับสนุนการพัฒนาอาชีพให้แก่ผู้หญิงที่ถูกระทำ ความรุนแรง

วิธีการศึกษาและเครื่องมือในการศึกษา

การศึกษานี้ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนการศึกษา 2 วิธี ได้แก่ (1) การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารทางวิชาการ บทความ วิชาการ บทความวิจัย รายงานวิจัย และเอกสารข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานด้านกลไกและการสนับสนุนการพัฒนาอาชีพ ไปจนถึงการใช้เป็นแหล่งอ้างอิงเพื่อประกอบผลการศึกษาและการอภิปรายผล (2) การเก็บข้อมูลภาคสนาม เป็นการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต และการจดบันทึก เพื่อนำมาใช้บรรยายและอภิปรายผล บนกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวข้อง แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบคำถามกึ่งโครงสร้าง การสังเกต และการจดบันทึก

การคัดเลือกพื้นที่ศึกษาของผู้วิจัยเป็นแบบเจาะจงพื้นที่ศึกษา เนื่องจากสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ บ้านพักฉุกเฉิน เป็นหน่วยงานให้บริการผู้หญิงที่ถูกระทำ ความรุนแรง มีการให้บริการฝึกอาชีพตามความสนใจเป็นหนึ่งใน การเสริมสร้างศักยภาพให้แก่ผู้ใช้บริการ ซึ่งตรงกับหัวข้อวิจัยที่ต้องการศึกษา กลไก และการสนับสนุนการพัฒนาอาชีพของผู้หญิงที่ถูกระทำ ความรุนแรง ส่วนผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษานี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย (1) เจ้าหน้าที่สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ บ้านพักฉุกเฉิน ได้แก่ นักสังคมสงเคราะห์ จำนวน 2 คน นักจิตวิทยา จำนวน 1 คน ผู้ช่วยนักสังคมสงเคราะห์ จำนวน 2 คน ผู้จัดการเคหะกิจ จำนวน 1 คน หัวหน้าศูนย์เลี้ยงเด็กอ่อนและรักษาการหัวหน้าบ้านเด็ก จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่ฝึกอบรม 1 คน ครูสอนศิลปะประดิษฐ์ 1 คน และเจ้าหน้าที่

ฝึกอาชีพ 2 คน รวมทั้งสิ้น 11 คน (2) ผู้ที่เคยใช้บริการที่บ้านพักฉุกเฉิน รวมทั้งสิ้น 2 คน การวิจัยนี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติด้านจริยธรรมการวิจัยในคน โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์

ผลการศึกษาและอภิปรายผลการศึกษา

การนำเสนอผลการศึกษาและอภิปรายผลการศึกษาเรียงข้อมูลตามวัตถุประสงค์ในการศึกษา ประกอบด้วย (1) กลไกการพัฒนาอาชีพให้แก่ผู้หญิงที่ถูกระทำ ความรุนแรง (2) การสนับสนุนการพัฒนาอาชีพให้แก่ผู้หญิงที่ถูกระทำ ความรุนแรง และ (3) ผลของกลไกและการสนับสนุนการพัฒนาอาชีพให้แก่ผู้หญิงที่ถูกระทำ ความรุนแรง ของบ้านพักฉุกเฉิน ผลการศึกษาดังนี้

1) กลไกการพัฒนาอาชีพของผู้หญิงที่ถูกระทำ ความรุนแรง

กลไกการพัฒนาอาชีพของผู้หญิงที่ถูกระทำ ความรุนแรงของบ้านพักฉุกเฉิน ประกอบด้วยกลไกสำคัญ 4 กลไก ที่ช่วยให้กระบวนการพัฒนาอาชีพมีประสิทธิภาพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 การเตรียมความพร้อมก่อนฝึก

เมื่อผู้ใช้บริการเดินทางเข้ามาใช้บริการที่บ้านพักฉุกเฉิน ผู้ใช้บริการจะเข้าสู่กระบวนการแรกรับซึ่งจะมีการซักประวัติทั่วไป การตรวจร่างกายเพื่อสำรวจบาดแผลจากการถูกระทำ ความรุนแรง รวมถึงการตรวจกระแสเลือดเนื่องจากผู้ใช้บริการอาจมีสิ่งของ อาวุธ และยารักษาโรค ที่อาจเป็นอันตรายต่อตนเองและบุคคลอื่น “เคสที่อยู่ต่อหน้าเรา เบื้องต้นดูแลเรื่องการบาดเจ็บภายนอกก่อนว่ามีบาดแผลเพราะถูกทำร้ายมาไหม” (นักสังคมสงเคราะห์ คนที่ 1, สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2564) จากนั้นผู้ใช้บริการจะได้รับการสนับสนุนปัจจัยที่จำเป็นต่อการพักอาศัยที่บ้านพักฉุกเฉิน “ถ้าเคสมาตอนกลางคืน ก็เริ่มจากจัดการเรื่องที่พักอาศัย และเตรียมเครื่องนอนต่างๆ ไว้ให้ ถ้าหิวก็มีอาหารไว้ให้ พอวันรุ่งขึ้นก็มาจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น เสื้อผ้า สบู่ ยาสีฟัน เป็นของใช้ประจำตัวของผู้หญิงทุกอย่างเลย” (ผู้จัดการเคหะกิจ, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2564) นอกจากนี้ ผู้ใช้บริการจะได้รับการช่วยเหลือและสนับสนุนทางจิตใจ เพื่อให้รู้สึก

ปลอดภัย สบายใจ และสามารถปรับตัวได้ ทั้งนี้ ระยะเวลาการเตรียมความพร้อมของผู้ใช้บริการแต่ละคนไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้ใช้บริการว่าพบเจอกับเรื่องราวอะไรมาบ้าง มีความรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจในระดับไหน และผู้ให้บริการมีความพร้อมที่จะเข้าสู่กระบวนการในขั้นตอนต่อไปมากน้อยเพียงใด ในแต่ละกรณีจึงมีความแตกต่างกัน จากการศึกษาพบว่า หลังจากวันแรกที่ผู้ให้บริการเข้ามาอยู่บ้านพักฉุกเฉิน ระยะเวลาของการปรับตัวและการเตรียมความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ก่อนเข้าสู่กระบวนการวางแผนและการจัดการรายกรณี มีระยะเวลาประมาณ 1-2 เดือน

เมื่อผู้ให้บริการสามารถปรับตัวได้แล้ว นักสังคมสงเคราะห์จะวางแผนร่วมกับผู้ให้บริการ เพื่อหาแนวทางในการบำบัดและฟื้นฟูผู้ให้บริการเฉพาะราย สำหรับกรณีที่ผู้ให้บริการมีความต้องการเข้ารับการฝึกอาชีพ นักจิตวิทยาจะประเมินผู้ให้บริการด้วยแบบทดสอบทางจิตวิทยา เพื่อดูว่าผู้ให้บริการมีความพร้อมเข้ารับการฝึกอาชีพหรือไม่ “อย่างกรณีไปฝึกอาชีพก็จะมีกติกานิดหน่อยไม่ใช่กฎ คือผู้หญิงต้องมีสุขภาพจิตที่ดี เพราะว่าอาชีพบางอาชีพที่เขาเลือกมีอุปกรณ์ที่เป็นอันตราย ต้องประเมินศักยภาพของเขาก่อน” (นักสังคมสงเคราะห์ คนที่ 2, สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2564) นักสังคมสงเคราะห์จะส่งต่อผู้ให้บริการให้นักจิตวิทยา เพื่อเข้ารับการทดสอบทางจิตวิทยา (Psychological test) เป็นการประยุกต์ใช้แบบทดสอบทางจิตวิทยาด้วยเครื่องมือหลายชนิด ได้แก่ การประเมินระดับสติปัญญา (Intelligence Quotient: IQ) การประเมินบุคลิกภาพ การประเมินสัมฤทธิผลทางการเรียน การประเมินความเครียด และการประเมินภาวะซึมเศร้าและฆ่าตัวตาย นอกจากนี้ยังมีเครื่องมือการทดสอบด้านจิตวิทยาคลินิก ได้แก่ แบบทดสอบรอยหยดหมึกของรอร์สชัค (Rorschach Inkblot Test) แบบทดสอบที่มาติก แอปเปอร์เซปชั่น เทส (Thematic Apperception Test: TAT) และแบบทดสอบความถนัด (Differential Aptitude Test: DAT)

“ในการทำงานเราใช้แบบประเมินทางจิตวิทยาหลายแบบ แต่เนื่องจากการทำงานในสถานสงเคราะห์ตามจรรยาบรรณทางวิชาชีพแล้ว เครื่องมือบางอย่างต้องมีอุปกรณ์ที่มีลักษณะเฉพาะ ที่ใช้ได้เฉพาะในโรงพยาบาลหรือหน่วยงานรัฐ การทดสอบของเราจึงเป็นการทดสอบทางจิตวิทยาเบื้องต้นเท่านั้น

ซึ่งเราได้ประยุกต์ใช้เครื่องมือที่ผ่านการทดสอบแล้วว่ามีความเที่ยงตรงและค่าความเชื่อมั่นเกิน 0.7 แบบทดสอบจึงสามารถใช้ได้” (นักจิตวิทยา, สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2564)

ซึ่งผลการประเมินความพร้อมต้องอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมที่จะเข้ารับการฝึกอาชีพ ถ้าหากผู้ใช้บริการผ่านการประเมินก็จะนำไปสู่กลไกการพัฒนาอาชีพลำดับต่อไป สำหรับผู้ใช้บริการที่ไม่ผ่านการประเมินนักสังคมสงเคราะห์จะร่วมหาแนวทางให้ความช่วยเหลืออื่นๆ ที่เหมาะสมกับผู้ใช้บริการ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดทั้งแบบเฉพาะราย แบบกลุ่ม และการเข้ารับการอบรมความรู้เพิ่มเติมในหลักสูตรอื่นๆ

การประเมินความพร้อมของผู้ใช้บริการมีความสำคัญต่อการเริ่มต้นฝึกอาชีพ ถ้ามีการประเมินความพร้อมที่เหมาะสมก็จะสามารถนำไปสู่ผลสำเร็จของผู้ใช้บริการในการฝึกอาชีพได้จนจบหลักสูตร นอกจากการประเมินแล้ว สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่นักสังคมสงเคราะห์ได้ใช้ในการเตรียมความพร้อมก่อนฝึก คือ การพูดคุย ให้กำลังใจ และให้การปรึกษาแก่ผู้ใช้บริการ ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้ใช้บริการปรับตัวได้และมีความพร้อมเข้าสู่กระบวนการบำบัดฟื้นฟูและการฝึกอาชีพต่อไป สอดคล้องกับกรณีศึกษาในงานวิจัยของ Morris, Shoffner และ Newsome (2009) ที่ผู้ใช้บริการได้รับการประเมินสภาพจิตใจก่อนเริ่มกระบวนการให้การปรึกษาทางอาชีพ ผู้ใช้บริการจะได้เล่าเรื่องความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับตนเอง โดยมีผู้รับฟังและมีผู้ให้บริการคอยประเมินสภาพจิตใจ

1.2 การสำรวจความต้องการของผู้ใช้บริการ

ในการสำรวจความต้องการของผู้ใช้บริการ นักสังคมสงเคราะห์จะสอบถามความต้องการของผู้ใช้บริการ พร้อมทั้งแนะนำว่ามีหลักสูตรฝึกอาชีพใดบ้างที่ผู้ใช้บริการสามารถเข้ารับการฝึกได้ “เรื่องอาชีพนั้นเราต้องมานั่งคุยกันก่อน เราต้องมาแจ้งให้เขาทราบว่าเรามีอะไรบ้าง เหมือนกับเมนูอาหารนะ เรามีเมนูอะไรบ้างแล้วเขาสนใจเมนูอะไร” (นักสังคมสงเคราะห์ คนที่ 1, สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2564) จากข้อมูลหลักสูตรฝึกอาชีพในปี 2564 หลักสูตรฝึกอาชีพ ประกอบด้วย

ช่างตัดผมและเสริมสวย ช่างตัดเสื้อสตรี ช่างตัดผมชาย ขนมอบ นวดแผนไทย และ นวดฝ่าเท้า (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1

หลักสูตรฝึกอาชีพของฝ่ายการศึกษาและฝึกอาชีพ สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีใน พระอุปถัมภ์ ในปี 2564

หลักสูตร	วันอบรม	เนื้อหาหลักสูตรโดยย่อ	ค่าอบรม
ช่างตัดผมและเสริมสวย 100 ชั่วโมง	จันทร์- ศุกร์	สระ ซอย ไดร้ ม้วน เก้า ถักเปีย ยัดผม โกรกผม	2,500
ช่างตัดเสื้อสตรี 30 ชั่วโมง	จันทร์- ศุกร์	เสื้อ กระโปรง	900
ช่างตัดผมและเสริมสวย 100 ชั่วโมง	อาทิตย์	สระ ซอย ไดร้ ม้วน เก้า ถักเปีย ยัดผม โกรกผม	2,500
ช่างตัดผมชาย 100 ชั่วโมง	อาทิตย์	ทรงผมมาตรฐาน (รองทรงสูง รองทรงต่ำ ฯลฯ)	2,500
ช่างตัดเสื้อสตรี 30 ชั่วโมง	อาทิตย์	เสื้อ กระโปรง	900
ขนมอบ 24 ชั่วโมง	อาทิตย์	รายการขนม 8 อย่าง การเลือกใช้วัสดุและอุปกรณ์	900
นวดแผนไทย (นวดตัว) 30 ชั่วโมง	อาทิตย์	การนวดเพื่อสุขภาพ ลดการ เกร็งของกล้ามเนื้อ	2,200
นวดฝ่าเท้า 30 ชั่วโมง	อาทิตย์	การนวดฝ่าเท้า การนวดจุด ต่างๆ บนฝ่าเท้า	1,600

ที่มา: สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีในพระอุปถัมภ์, 2564

นอกจากนี้ ยังมีการฝึกอาชีพที่ไม่อยู่ภายใต้หลักสูตรฝึกอาชีพ ที่เปิดสอนเฉพาะผู้ให้บริการบ้านพักฉุกเฉิน ได้แก่ การทำดอกไม้ประดิษฐ์ การเย็บ

ผ้า และการปักผ้า การฝึกอาชีพเหล่านี้ไม่มีค่าใช้จ่าย และมีค่าตอบแทนจากผลงานที่ผู้ใช้บริการได้ผลิต เมื่อผู้ใช้บริการได้ทราบข้อมูลอย่างละเอียดแล้วก็จะสามารถประเมินได้ว่าตนเองมีความสามารถและมีความเหมาะสมกับหลักสูตรฝึกอาชีพใด นอกจากนี้ นักสังคมสงเคราะห์จะให้ผู้ใช้บริการตั้งความคาดหวังและเป้าหมายในอนาคตต่อการฝึกอาชีพ “บางหลักสูตรต้องเรียนถึง 10 ครั้ง ใช้เวลาเกือบ 3 เดือนก็ต้องดูความต้องการของเขาจริงๆ ว่าจะมี Willing หรือมีเจตจำนงมากพอว่าเขาต้องเรียนให้จบ” (นักสังคมสงเคราะห์ คนที่ 2, สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2564) การสำรวจความคาดหวังของผู้ใช้บริการทำให้ผู้ใช้บริการมีเป้าหมายที่ชัดเจนและเห็นถึงประโยชน์ของการนำทักษะความสามารถทางวิชาชีพไปใช้ในอนาคตได้ เพื่อให้ผู้ใช้บริการเกิดความตั้งใจในการฝึกได้จนจบหลักสูตร

อย่างไรก็ตาม มีเงื่อนไขที่ผู้ใช้บริการจะต้องปฏิบัติตาม คือ หากลงทะเบียนในหลักสูตรที่มีค่าใช้จ่ายแล้วผู้ใช้บริการไม่สามารถเข้ารับการฝึกอาชีพได้ตลอดทั้งหลักสูตร โดยเฉพาะกรณีที่ตั้งใจไม่เข้าฝึกอาชีพจนจบหลักสูตร ยกเว้นว่ามีความจำเป็นอื่นๆ ที่ทำให้ไม่สามารถฝึกอาชีพได้ ผู้ใช้บริการจะต้องจ่ายค่าปรับซึ่งเป็นค่าลงทะเบียนคืนให้แก่บ้านพักฉุกเฉิน โดยข้อมูลจากนักสังคมสงเคราะห์ ระบุว่า “ให้ผู้ใช้บริการเขารู้ เพราะบางเคสก็เห็นเรียนไปเฉยๆ ไม่ได้จริงจัง ก็จะบอกว่า ‘ถ้าคุณไม่ผ่านเราจะหักเงินค่าอบรมนะ’ อาจจะต้องมีบ้างเพื่อให้เขาตั้งใจ” (นักสังคมสงเคราะห์ คนที่ 2, สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2564) เงื่อนไขดังกล่าวถูกกำหนดขึ้นเนื่องจากที่ผ่านมาผู้ใช้บริการที่ไม่สามารถฝึกได้จนจบหลักสูตร ดังนั้นจึงมีเงื่อนไขนี้ขึ้นมาเพื่อให้ผู้ใช้บริการปฏิบัติตามและต้องตัดสินใจว่าการเข้ารับการฝึกอาชีพยังคงเป็นความต้องการที่แท้จริงของผู้ใช้บริการหรือไม่

สำหรับกรณีที่ผู้ใช้บริการมีลูกติดตามมาด้วย นักสังคมสงเคราะห์จะสำรวจความต้องการฝากดูแลลูกไว้ในขณะที่ผู้ใช้บริการไปฝึกอาชีพ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความสะดวกในการฝึกมากขึ้น จากนั้นนักสังคมสงเคราะห์ประสานงานฝ่ายการศึกษาและฝึกอาชีพเพื่อลงทะเบียนฝึกอาชีพให้แก่ผู้ใช้บริการ โดยเปิดเผยข้อมูล

เพียงชื่อเล่น อายุ และระดับการศึกษาของผู้ใช้บริการเท่านั้น ส่วนผู้ใช้บริการเมื่อตัดสินใจเรียบร้อยแล้วก็รอเข้ารับการฝึกอาชีพในวันและเวลาที่กำหนด

การสำรวจความต้องการและความคาดหวังของผู้ใช้บริการจะช่วยให้การฝึกอาชีพนั้นมีคุณค่าและมีความหมาย ผู้ใช้บริการมักตั้งความคาดหวังว่าการประกอบอาชีพจะช่วยให้มีรายได้สำหรับการดูแลตนเองและลูก ทำให้เห็นว่าผู้ใช้บริการมีการจัดการกับความหวังที่เคยสูญเสียไปและสร้างความหวังใหม่ที่ส่งผลต่อความสนใจในอาชีพได้มากขึ้น (Chronister & McWhirter, 2003) การสำรวจความต้องการและความคาดหวังทำให้ผู้ใช้บริการได้ทบทวนความสามารถของตนเองว่าเหมาะสมกับหลักสูตรใด ทำให้ผู้ใช้บริการได้รับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-efficiency) และช่วยให้เกิดความมุ่งมั่นตั้งใจในการฝึกอาชีพ ส่วนการให้ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรฝึกอาชีพอย่างครบถ้วนเมื่อผู้ใช้บริการไม่แน่ใจหรือลังเลในการตัดสินใจ เจ้าหน้าที่ต้องให้การปรึกษาเพื่อให้ผู้ใช้บริการรับรู้อำนาจของตนเองและให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับอาชีพเพื่อประกอบการตัดสินใจ (Lent, Brown & Hackett, 1994, อ้างถึงใน Lent, 2005) นอกจากนี้ อาจมีการปรับใช้แบบประเมินทางอาชีพเพื่อนำมาวัดผลความสนใจในอาชีพกับหลักสูตรที่ได้เลือกฝึกให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน Brown and Brooks (1991) อธิบายว่า การใช้แบบทดสอบทำให้ทราบถึงอุปสรรคที่ส่งผลต่อการตัดสินใจหรือช่วยเสริมความมั่นใจในการตัดสินใจเลือกฝึกอาชีพได้มากขึ้น

1.3 การพัฒนาทักษะความสามารถทางอาชีพ

การพัฒนาทักษะความสามารถทางอาชีพของบ้านพักฉุกเฉินแบ่งเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่

(1) การฝึกอาชีพภายใต้หลักสูตรฝึกอาชีพ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการฝึกเป็นหลักสูตรฝึกอาชีพเบื้องต้นสอนโดยวิทยากรจากภายนอก มีระยะเวลาการฝึกอบรมตั้งแต่ 24 ชั่วโมง-100 ชั่วโมง ผู้ใช้บริการจะได้ฝึกอาชีพร่วมกับบุคคลทั่วไปที่สนใจและลงทะเบียนฝึกอาชีพ “*ผู้ใช้บริการสามารถเรียนได้ทุกหลักสูตรเลยจะได้เรียนร่วมกับคนข้างนอกด้วย*” (เจ้าหน้าที่ฝึกอบรม, สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์

2564) เมื่อเรียนจนจบหลักสูตรผู้ใช้บริการจะได้รับใบประกาศนียบัตรรับรองว่าผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอาชีพ การฝึกอาชีพในหลักสูตรเน้นการพัฒนาทักษะและความสามารถทางวิชาชีพตามที่หลักสูตรกำหนด อย่างไรก็ตาม การฝึกอาชีพภายใต้หลักสูตรฝึกอาชีพมีข้อจำกัดต่อการนำไปประกอบอาชีพ คือ เป็นการฝึกทักษะและความสามารถของผู้ใช้บริการในเบื้องต้นเท่านั้น ผู้ใช้บริการจะไม่สามารถไปประกอบอาชีพได้ในทันทีจะต้องมีการพัฒนาทักษะและความสามารถทางอาชีพเพิ่มเติม และหลักสูตรฝึกอาชีพเหล่านี้มีต้นทุนในการนำไปประกอบอาชีพ “อุปสรรคหลังเรียนจบไปแล้ว คือ ถ้าเรียนจนจบ แต่ออกไปแล้วไม่มีอุปกรณ์ เช่น เตาอบ เครื่องมือซึ่งต้องมีทุน ถ้าเขาไม่มีทุนก็ต่อยอดไม่ได้ หรือเรียนเสริมสวยก็เหมือนกัน ถ้าไม่มีทุนก็เปิดร้านไม่ได้ เพราะอุปกรณ์เสริมสวยค่อนข้างแพง นอกจากว่าจบไปแล้วจะไปเป็นลูกมือในร้านก่อน น้องบางคนออกไปเขาก็ไปเป็นลูกมือในร้านก่อนได้” (เจ้าหน้าที่ฝึกอบรม, สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2564)

(2) การฝึกอาชีพที่ไม่อยู่ภายใต้หลักสูตรฝึกอาชีพ จัดขึ้นสำหรับผู้ใช้บริการบ้านพักฉุกเฉินเท่านั้น ไม่มีค่าใช้จ่ายในการฝึก เป็นการฝึกทักษะการทำดอกไม้ประดิษฐ์ การเย็บผ้า และการปักผ้า สอนโดยเจ้าหน้าที่ของฝ่ายการศึกษาและฝึกอาชีพ ทักษะและความสามารถที่ผู้ใช้บริการได้เรียนรู้จากการฝึกเหล่านี้สามารถนำไปประกอบอาชีพเสริมหรืออาชีพอิสระได้เช่นกัน นอกจากนี้ ผู้ใช้บริการที่เรียนในหลักสูตรนี้จะได้รับค่าตอบแทนจากการผลิตชิ้นงาน “ก็มีบางคนที่เขามาเรียนปักผ้าแล้วชอบ ก็ตั้งใจ มีสมาธิ เขาทำแล้วได้ค่าตอบแทน เวลาจะออกจากบ้านพักฉุกเฉินก็ใช้เงินเป็นค่ารถได้” (เจ้าหน้าที่ฝึกอาชีพ คนที่ 2, สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2564) การฝึกอาชีพที่ไม่อยู่ภายใต้หลักสูตรฝึกอาชีพไม่มีการกำหนดระยะเวลาของการฝึกอบรมและไม่มีใบประกาศนียบัตร ซึ่งแตกต่างจากการฝึกภายใต้หลักสูตรฝึกอาชีพ

การฝึกอาชีพของบ้านพักฉุกเฉินทั้ง 2 รูปแบบ ไม่เพียงแต่จะได้รับทักษะและความสามารถทางอาชีพเท่านั้น แต่ยังถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบำบัดและฟื้นฟูผู้ใช้บริการ เพราะเป็นกิจกรรมที่สามารถเยียวยาจิตใจของ

ผู้ใช้บริการได้ นักจิตวิทยาอธิบายว่า “การฝึกอาชีพทำให้มีสมาธิ การจดจ่ออยู่กับสิ่งที่ตัวเองทำ เพราะการจดจ่ออยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ‘Here and Now’ จะทำให้ผู้ใช้บริการเบี่ยงเบนความสนใจจากปัญหาและความทุกข์ต่างๆ นอกจากนี้ ผลงานที่เขาได้ทำมันมีคุณค่าทางจิตใจเพราะเห็นเป็นชิ้นงาน ‘ดอกไม้ที่เขาประดิษฐ์และดอกไม้ที่เขาปัก มันได้แบ่งบานบนแจกันและบนผืนผ้า’ พอเขาเห็นแล้วจะรู้สึกภูมิใจ ยิ่งเขามีรายได้ยิ่งรู้สึกภูมิใจ” (นักจิตวิทยา, สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2564) เช่นเดียวกับครูสอนศิลปะประดิษฐ์ที่มีความเห็นว่าการฝึกอาชีพเปรียบเหมือนการทำอาชีพะบ่าบัดที่ทำให้ผู้ใช้บริการมีสมาธิอยู่กับสิ่งที่ทำ “ผู้ใช้บริการที่เขามาฝึกอาชีพ เขาบอกว่าเขาได้ฝึกสมาธิด้วย เหมือนเป็นอาชีพะบ่าบัด” (ครูสอนศิลปะประดิษฐ์, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2564) หลังจากผู้ใช้บริการได้รับการพัฒนาทักษะความสามารถทางอาชีพตามความต้องการแล้ว กลไกต่อมา คือ การประเมินผลและติดตามโดยฝ่ายสังคมสงเคราะห์ นักสังคมสงเคราะห์มีบทบาทเป็นผู้ประเมินผลและติดตามเนื่องจากความจำเป็นด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ในการรักษาความลับของผู้ใช้บริการเป็นสิ่งสำคัญ “ถ้าเป็นการติดตามผลการฝึกอาชีพของผู้ใช้บริการจะเป็นหน้าที่ของฝ่ายสังคมสงเคราะห์ เพราะเรามีข้อกำหนดเรื่องการไม่ถามข้อมูลของผู้ใช้บริการ ไม่มีที่อยู่และเบอร์โทรศัพท์ติดต่อ เรามีหน้าที่สอนและดูแลให้จนจบหลักสูตร” (เจ้าหน้าที่ฝึกอบรม, สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2564)

การที่ผู้หญิงที่ถูกกระทำทารุณกรรมได้มีโอกาสใช้ทักษะความสามารถในการทำงาน จะทำให้ผู้ใช้บริการตระหนักถึงการใช้ทักษะความสามารถของตนเองในการทำงานและสร้างรายได้แก่ตนเอง ซึ่งการประกอบอาชีพเป็นสิ่งที่กำหนดสถานะทางการเงิน สถานะทางสังคม การมีส่วนร่วมทางสังคม ความรู้สึกมีอำนาจ นำไปสู่การเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง (Bellah et al., 1996; Inkson, Dries & Arnold, 2015) การทำงานและมีรายได้ช่วยให้ผู้หญิงที่ถูกกระทำทารุณกรรมบรรลุความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ในด้านความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-Esteem) ทำให้เกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเอง ทั้งนี้ หากบ้านพักฉุกเฉินสามารถสร้างเครือข่ายในการพัฒนาอาชีพ เช่นเดียวกับการพัฒนาอาชีพของกลุ่มสตรีในศูนย์

สงเคราะห์และฝึกอาชีพสตรีภาคเหนือ จังหวัดลำปาง ในงานศึกษาของ จุฑามาศ ครุฑพุ่ม (2549) โดยให้ผู้ใช้บริการได้นำทักษะความสามารถไปฝึกปฏิบัติ ทดลอง ฝึกงานในสถานประกอบการที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรฝึกอาชีพในสภาพแวดล้อม การทำงานจริง ซึ่งจะช่วยให้ผู้ใช้บริการเกิดความมั่นใจในทักษะความสามารถของ ตนเองได้ รวมถึงการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ และนักจัดหางานใน ท้องถิ่น เพื่อให้ผู้ใช้บริการมีโอกาสได้ประกอบอาชีพทันทีหลังจากฝึกจนจบหลักสูตร (Kiwassa Neighbourhood House, 2020) ก็จะช่วยให้เกิดโอกาสการพัฒนาอาชีพ มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

1.4 การประเมินผลและติดตาม

การประเมินว่าผู้ใช้บริการผ่านการอบรมในหลักสูตรฝึกอาชีพประเมิน จากการเข้าเรียนสม่ำเสมอและตั้งใจเรียน “การฝึกสำเร็จ คือ ผู้ใช้บริการเรียนตั้งแต่ ต้น มาเรียนสม่ำเสมอ และตั้งใจ อาจารย์ผู้สอนก็จะประเมินว่าผ่าน ถือว่าประสบความสำเร็จแล้ว แต่เขาจะออกไปประกอบอาชีพได้ใหม่นั้นอีกเรื่องหนึ่ง” (เจ้าหน้าที่ ฝึกอบรม, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2564) หลังจากนั้นเมื่อผู้ใช้บริการ มีความพร้อมที่จะออกไปใช้ชีวิตข้างนอกแล้ว นักสังคมสงเคราะห์จะประเมิน ร่วมกับทีมสหวิชาชีพก่อนการตัดสินใจให้ผู้ใช้บริการออกจากบ้านพักฉุกเฉิน มีการเยี่ยมบ้านเพื่อสำรวจความพร้อมและความเป็นอยู่ของผู้ใช้บริการ ในกรณีที่ ผู้ใช้บริการมีลูกและต้องการสิ้นสุดการฝากลูกไว้กับศูนย์เลี้ยงเด็กอ่อนหรือบ้านเด็ก นักสังคมสงเคราะห์จะสำรวจสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับเด็กเช่นเดียวกัน ส่วนกรณีที่ผู้ใช้บริการต้องการกลับไปอยู่กับครอบครัว โดยเฉพาะการกลับไปอยู่กับ สามี นักสังคมสงเคราะห์จะร่วมพูดคุยกับผู้ใช้บริการและสามีเพื่อสร้างความเข้าใจ และข้อตกลงก่อนการกลับไปอยู่ร่วมกัน

นอกจากนี้ นักสังคมสงเคราะห์จะสอบถามข้อมูลด้านการประกอบ อาชีพของผู้ใช้บริการด้วย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินความพร้อมก่อนออก จากบ้านพักฉุกเฉิน หลังจากผู้ใช้บริการออกจากบ้านพักฉุกเฉินไปแล้ว นักสังคมสงเคราะห์มีกระบวนการติดตามผู้ใช้บริการซึ่งมีทั้งการเยี่ยมบ้านและ

การติดตามผ่านทางโทรศัพท์หรือผ่านทางแอปพลิเคชัน LINE “นักสังคมสงเคราะห์ จะวางแผนว่าพร้อมออกจากบ้านพักฉุกเฉินแล้ว เขาจะเป็นคนประเมินแล้วก็จะแจ้ง ทีมสหวิชาชีพว่า ‘ตอนนี้มีความพร้อมแล้ว’ จะออกไปอยู่ที่โน่นที่นี่ แล้วเราจะติดตาม ผลทางโทรศัพท์” (ผู้ช่วยนักสังคมสงเคราะห์ คนที่ 2, สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2564) สำหรับการติดตามด้านการพัฒนาอาชีพนั้น เป็นการติดตามไปพร้อมกับ กระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ “หลายคนที่ติดตามผลก็ได้ประกอบอาชีพ เสริมสวย ตัดเย็บเสื้อผ้าก็มี บางคนก็ไปอยู่ร้านเสริมสวย พอเรียนจบอาจารย์ที่มา สอนเขาจะหางานให้” (นักสังคมสงเคราะห์ คนที่ 1, สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2564) ไม่จำเป็นว่าผู้ใช้บริการต้องประกอบอาชีพตามหลักสูตรที่ได้ฝึกหัดระหว่างอยู่ที่บ้านพัก ฉุกเฉิน นักสังคมสงเคราะห์จะติดตามผู้ใช้บริการไปจนกว่าจะสามารถใช้ชีวิตใน สังคมได้อย่างปกติ มีความมั่นคงในชีวิต การประกอบอาชีพ และไม่กลับเข้าสู่วงจร ความรุนแรงอีก จึงสามารถยุติบทบาทการให้ความช่วยเหลือผู้ใช้บริการ

การพัฒนาอาชีพให้แก่ผู้ใช้บริการไม่ได้มีเป้าหมายว่าผู้ใช้บริการ ทุกคนจำเป็นต้องนำทักษะความสามารถทางอาชีพไปประกอบอาชีพหลังจาก บ้านพักฉุกเฉินเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่กระบวนการฝึกอาชีพถือได้ว่าเป็นส่วน หนึ่งในโลกที่ช่วยบำบัดฟื้นฟู ส่งเสริม และพัฒนาผู้ใช้บริการให้ผ่านพ้นจากปัญหา ที่เกิดขึ้นในชีวิต แม้ว่าจะไม่มีการประเมินผลด้านการนำไปประกอบอาชีพ แต่การติดตามหลังจากออกจากบ้านพักฉุกเฉินยังคงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะการติดตามใน บางกรณี ผู้ใช้บริการสามารถปรึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นรวมถึงการปรึกษาที่เกี่ยวข้อง กับการทำงานด้วย งานวิจัยของ Brown, Trangsrud and Linnemeyer (2009) ระบุ ว่า หลังจากออกจากศูนย์พักพิงผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงประสบปัญหาที่เกี่ยวข้อง กับอาชีพ ได้แก่ ความกังวลใจเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ เช่น ปัญหาเงินทุนใน การประกอบอาชีพและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพทางกายและจิตใจ การติดตาม ผู้ใช้บริการจึงมีความสำคัญ

2) การสนับสนุนการพัฒนาอาชีพของผู้หญิงที่ถูกระทำคามรุนแรง

การสนับสนุนการพัฒนาอาชีพของผู้หญิงที่ถูกระทำคามรุนแรงของบ้านพักฉุกเฉิน ประกอบด้วย การสนับสนุน 4 รูปแบบ ที่ช่วยให้กระบวนการพัฒนาอาชีพสามารถดำเนินการไปได้อย่างราบรื่น โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การสนับสนุนทางจิตใจ

เนื่องจากผู้ใช้บริการเป็นกลุ่มเปราะบางในงานสังคมสงเคราะห์ การสนับสนุนทางจิตใจจึงมีความสำคัญ เพราะมีส่วนช่วยให้ผู้ใช้บริการมีความพร้อมทางด้านจิตใจทั้งก่อน ระหว่าง และหลังออกจากบ้านพักฉุกเฉินซึ่งมีผลต่อการพัฒนาอาชีพของผู้ใช้บริการ การสนับสนุนทางจิตใจของบ้านพักฉุกเฉินมีหลายรูปแบบ ได้แก่

(1) การให้การปรึกษาเพื่อสนับสนุนทางจิตใจ นักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยามีบทบาทเป็นผู้ให้การปรึกษาอย่างเป็นทางการ ใช้วิธีการให้การปรึกษาผ่านการรับฟัง พูดคุย เพื่อให้ผู้ใช้บริการเกิดความสบายใจ ให้สามารถหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่ติดขัดภายในจิตใจของผู้ใช้บริการได้ ส่วนการให้การปรึกษาอย่างไม่เป็นทางการนั้นเป็นการที่ผู้ใช้บริการขอพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ที่ผู้ใช้บริการไว้วางใจ ซึ่งเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายยึดถือหลักการรักษาความลับของผู้ใช้บริการเช่นเดียวกัน “จะมีการพูดคุย ติดตามผลอย่างต่อเนื่องเพราะผู้ใช้บริการบางรายสามารถปรับตัวได้ แต่ยังคงมีความทุกข์ทางจิตใจ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องครอบครัว เรื่องลูก เรื่องการไม่ได้ทำงาน และไม่มีรายได้ จึงต้องมีการให้การปรึกษาเพื่อฟื้นฟูทางจิตใจ ให้กำลังใจ เดือนละ 1-2 ครั้ง ก็จะมีการประเมินเพื่อให้การปรึกษาอยู่แล้ว” (นักจิตวิทยา, สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2564)

(2) กิจกรรมกลุ่มบำบัดโรงเรียนธัมมใจ ถือเป็นกิจกรรมกลุ่มที่ช่วยสนับสนุนทางจิตใจแก่ผู้ใช้บริการ นักสังคมสงเคราะห์ร่วมกับเจ้าหน้าที่มูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม จัดกิจกรรมกลุ่มบำบัดให้แก่ผู้หญิงที่ถูกระทำคามรุนแรง มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมพลัง (Empowerment) ให้ผู้ใช้บริการเห็นถึงศักยภาพของตนเองในการก้าวข้ามผ่านปัญหาและอุปสรรคในชีวิต โดยเปิดพื้นที่ให้ผู้ใช้บริการและผู้ผ่านพ้นเข้ามาพูดคุยและรับฟัง เพื่อช่วยเหลือ ให้กำลังใจ และ

สนับสนุนซึ่งกันและกัน “เป็นกิจกรรมที่ใช้กลุ่มสนับสนุน โดยให้ผู้หญิงที่ถูกกระทำ ความรุนแรง ที่ผ่านพ้นไปแล้วมาแลกเปลี่ยน ให้ผู้ใช้บริการมองว่าปัญหาของเขา บางที่มันไม่ได้หนักหนา มาก เป็นการเสริมพลัง (Empowerment) ผู้ใช้บริการ” (นักสังคมสงเคราะห์ คนที่ 2, สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2564)

(3) กิจกรรมศิลปะบำบัด เป็นกิจกรรมที่จัดโดยนักสังคมสงเคราะห์ ถือเป็นกิจกรรมที่ช่วยเยียวยาและสนับสนุนทางจิตใจของผู้ใช้บริการผ่านการใช้ ศิลปะที่จะช่วยนำพาผู้ใช้บริการค่อยๆ เข้าไปค้นพบหนทางที่นำไปสู่การผ่านพ้น ปัญหา ให้ผู้ใช้บริการมีความคิดในแง่บวก เนื่องจากผู้หญิงที่ถูกกระทำ ความรุนแรง มักจะมองตนเองในแง่ลบ ไม่เห็นคุณค่าในตนเอง และรู้สึกสูญเสียพลังอำนาจ การเข้าร่วมกิจกรรมศิลปะบำบัดในแต่ละครั้งจะค่อยๆ ช่วยให้ผู้บริการได้ทบทวน ตนเองอย่างมีสติเพื่อค้นพบข้อดีและเห็นคุณค่าของตนเอง “ผู้หญิงที่ถูกกระทำ ความรุนแรงจะไม่ค่อยชื่นชมตัวเอง ที่ได้มาทำศิลปะบำบัดเนี่ย ผู้บริการบางคน มีลักษณะเป็นกระดากที่ไม่มีสี เป็นความว่างเปล่า ไม่มีพื้นดินที่มั่นคงให้เห็น นักสังคมสงเคราะห์ที่ใช้กระบวนการศิลปะบำบัดจะต้องนำพาให้เขามีพื้นดิน ที่มั่นคง มีพื้นดินที่หนักแน่นขึ้น ตรงนี้เราก็เลยจะนำพาเขาด้วยศิลปะบำบัด” (นักสังคมสงเคราะห์ คนที่ 2, สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2564)

(4) กิจกรรมออกกำลังกายและศาสนบำบัด เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นโดย นักจิตวิทยาของบ้านพักฉุกเฉิน ให้ความสำคัญกับการสนับสนุนผู้ใช้บริการอย่างเป็น องค์กรรวม ครอบคลุมการฟื้นฟูด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม จึงได้จัดให้มีกิจกรรม ออกกำลังกายและศาสนบำบัดสำหรับผู้ใช้บริการของบ้านพักฉุกเฉินทุกคน ประกอบด้วย การเต้นแอโรบิก โยคะ การสวดมนต์ นั่งสมาธิ และทำวัตรเย็น “การช่วยเหลือด้านกายและจิตเป็นสิ่งที่สัมพันธ์กัน มันเชื่อมโยงกันหมดเลย ถ้ากาย ดี การไหลเวียนของเลือดปลอดโปร่ง จิตใจก็จะปลอดโปร่งไปด้วย” (นักจิตวิทยา, สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2564)

(5) กิจกรรมในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การทำเวรในแต่ละวัน การช่วยงาน บ้านเด็ก ศูนย์เลี้ยงเด็กอ่อน และการช่วยงานวิเทรณ อินเทอร์เน็ต เนชั่นแนล เฮ้าส์ กิจกรรม

เหล่านี้ช่วยให้ผู้ใช้บริการได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ได้สร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น และเพื่อให้แบ่งเบาภาระงานของบ้านพักฉุกเฉิน สำหรับการช่วยงานบ้านเด็ก ศูนย์เลี้ยงเด็กอ่อน และวิเทรน อินเทอร์เน็ตชั้นเนล แฮาส์ ไม่ใช่กิจกรรมบังคับ แต่เป็นความสมัครใจของผู้ใช้บริการที่อยากทำงานเพื่อหารายได้ระหว่างอยู่ที่บ้านพักฉุกเฉิน “นอกจากการฝึกอาชีพแล้วยังมีการเสริมงานอาชีพอื่นๆ อีก เช่น การดูแลเด็กที่บ้านเด็กและศูนย์เลี้ยงเด็กอ่อน เป็นการช่วยดูแลงานในเบื้องต้น เช่น การเลี้ยงดูเด็ก การทำความสะอาดสถานที่ เป็นต้น จะมีค่าตอบแทนให้วันละ 100 บาท” (นักจิตวิทยา, สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2564)

กิจกรรมเหล่านี้เป็นการสนับสนุนทางจิตใจของผู้ใช้บริการ เพื่อให้ได้สร้างสัมพันธ์ภาพกับคนอื่น ไม่ต้องเก็บตัว ซึ่งจะทำให้ผู้ใช้บริการไม่ได้ใช้เวลาไปกับการครุ่นคิดและจมอยู่กับปัญหา บางกิจกรรมยังมีรายได้ตอบแทน ซึ่งการทำกิจกรรมจากความสามารถของผู้ใช้บริการและได้รับค่าตอบแทนช่วยให้ผู้ใช้บริการเห็นคุณค่าของตนเองได้ กิจกรรมเหล่านี้สอดคล้องกับ Kiwassa Neighbourhood House (2020) ที่มีการสนับสนุนการสร้างการรับรู้ทางจิตใจของผู้ใช้บริการเพื่อให้พร้อมต่อการเข้าสู่การพัฒนาอาชีพต่อไป โดยสร้างการรับรู้และความเข้าใจเพื่อก้าวข้ามผ่านผลกระทบจากการถูกระงับความรุนแรง ช่วยให้สามารถปรับตัวอยู่บ้านพักฉุกเฉินและปรับตัวเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่กระบวนการพัฒนาอาชีพได้ตามทฤษฎีการปรับตัวในการทำงาน (Theory of Work Adjustment) ที่ได้อธิบายไว้ว่า บุคคลและสิ่งแวดล้อมในการทำงานเป็นสิ่งที่ปฏิสัมพันธ์กัน หากผู้ใช้บริการได้รับการสนับสนุนทางจิตใจให้สามารถปรับตัวได้ก็จะช่วยให้การพัฒนาอาชีพเป็นไปอย่างราบรื่น

2.2 การสนับสนุนการดูแลบุตร

เป็นการจัดบริการสำหรับผู้ใช้บริการที่มีลูกติดตามมาด้วย การฝากดูแลลูกของบ้านพักฉุกเฉินจะแบ่งออกเป็นกลุ่มเด็กที่มีอายุแรกเกิด ถึง 18 เดือน และเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 1 ปี 6 เดือนขึ้นไป โดยการให้บริการของศูนย์เลี้ยงเด็กอ่อนและบ้านเด็ก มีกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก ผู้ใช้บริการสามารถเชื่อมั่นได้ว่า

เจ้าหน้าที่สามารถดูแลลูกของผู้ใช้บริการได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีประสบการณ์และได้รับการอบรมในหลักสูตรการดูแลเด็กที่เหมาะสมกับช่วงวัย “ถ้าไปฝึกอาชีพก็ตั้งแต่ 8 โมงเช้า ถึง 5 โมงเย็น หลังจากนั้นผู้ให้บริการถึงมารับลูกกลับไป ทำแบบนี้ทุกๆ วัน ช่วงที่ไปฝึกอาชีพเราดูแลลูกให้ ไม่ต้องกังวลเลย แม้บางคนเป็นห่วงก็จะคอยมาแอบดูลูก เราก็จะบอกเขาว่าไม่ต้องเป็นห่วง” (หัวหน้าศูนย์เลี้ยงเด็กก่อนและรักษาการหัวหน้าบ้านเด็ก, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2564)

นอกจากการรับฝากดูแลลูกในระหว่างเข้ารับการศึกษาแล้ว หลังผู้บริการออกจากบ้านพักฉุกเฉินก็สามารถฝากดูแลลูกได้เช่นกัน โดยจะต้องทำสัญญาอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร กล่าวคือ หากผู้บริการออกจากบ้านพักฉุกเฉินโดยมีเงื่อนไขว่าจะฝากดูแลลูก ผู้บริการจะต้องมาประชุมผู้ปกครอง พาลูกไปพบแพทย์เพื่อฉีดวัคซีน และมาเยี่ยมลูกทุกเดือนอย่างสม่ำเสมอ “ถ้าประเมินแล้วผู้บริการเหมาะสมที่จะฝากลูกไว้ที่นี้ก่อน ก็จะมาทำสัญญากันในการรับฝากเลี้ยง คือ ต้องมาเยี่ยมลูก ลูกไม่สบายต้องพาไปหาหมอ ถ้าฉีดวัคซีนก็ต้องพาไป ต้องมาอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยเดือนละ 1-2 ครั้ง” (นักสังคมสงเคราะห์ คนที่ 1, สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2564) ในแต่ละเดือนจะต้องมีเงินเก็บมามอบให้แก่บ้านพักฉุกเฉินเดือนละ 600 บาท เพื่อบริจาคเป็นค่าดูแลลูก

การให้ผู้บริการกลับมาเยี่ยมลูกทุกเดือนจะช่วยให้นักสังคมสงเคราะห์สามารถประเมินได้ว่าผู้บริการมีความรับผิดชอบและในอนาคตจะสามารถดูแลลูกด้วยตนเองได้ ในกรณีที่ผู้บริการละทิ้งลูก สัญญาระบุไว้ชัดเจนว่านักสังคมสงเคราะห์จะแจ้งไปยังครอบครัวของผู้บริการ หากครอบครัวไม่สามารถดูแลเด็กได้จะต้องส่งเด็กเข้าสถานสงเคราะห์ของภาครัฐ “ถ้าผู้บริการฝากลูกไว้ 3 เดือนแล้วไม่มา เราจะตามเรื่องไปถึงที่บ้าน ตามจากญาติ ชั้นแรกจะขอให้ผู้บริการติดต่อกลับมาก่อน ถ้าติดต่อได้ก็มาคุยกัน แต่ถ้าติดต่อไม่ได้ อาจจะมีการไปเยี่ยมบ้านญาติ เพราะโอกาสที่ลูกมีสูง ถ้าไปเยี่ยมบ้านญาติแล้ว ญาติก็เลี้ยงให้ไม่ได้ เด็กจะถูกส่งไปสถานสงเคราะห์ของรัฐ จะมีการทำข้อตกลงกันก่อนถ้ายอมรับได้ก็ฝากลูกไว้ได้” (นักสังคมสงเคราะห์ คนที่ 1, สัมภาษณ์, 28 มกราคม

2564) ทั้งนี้ ระยะเวลาการฝากดูแลลูกของผู้ใช้บริการแต่ละคนแตกต่างกัน โดยมีระยะเวลาตั้งแต่ 3 เดือน ถึง 1 ปี การสนับสนุนการดูแลลูกในกรณีที่ผู้ใช้บริการออกไปใช้ชีวิตข้างนอกแล้วนั้น มีความสำคัญต่อผู้ใช้บริการที่ออกไปประกอบอาชีพเพื่อหารายได้และไม่มีผู้ดูแลลูกให้ผู้ใช้บริการ การสนับสนุนการดูแลบุตรจึงถือเป็นระบบที่สนับสนุนผู้ใช้บริการด้านการประกอบอาชีพในอนาคตด้วย

หากบ้านพักฉุกเฉินไม่มีการสนับสนุนการดูแลบุตรสำหรับผู้ใช้บริการ การพัฒนาทักษะความสามารถทางอาชีพจะไม่สามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่น เช่นเดียวกับกรณีศึกษาในงานวิจัยของ Morris, Shoffner และ Newsome (2009) บ้านพักฉุกเฉินได้ให้กลุ่มผู้ใช้บริการหญิงรวมตัวกันจัดตั้งเป็นเครือข่ายการดูแลเด็ก ในระหว่างที่ผู้หญิงต้องไปฝึกอาชีพ ซึ่งกรณีศึกษาในงานวิจัยได้ฝากเลี้ยงลูกไว้กับเครือข่ายการดูแลเด็กเพื่อให้ตนเองนั้นสามารถไปฝึกอาชีพได้ จะเห็นได้ว่ารูปแบบการสนับสนุนการดูแลบุตรจากกรณีศึกษาที่ยกมานี้มีแนวทางเดียวกันกับบ้านพักฉุกเฉิน แต่บ้านพักฉุกเฉินมีรูปแบบที่ชัดเจนมากกว่า โดยจัดตั้งเป็นศูนย์เลี้ยงเด็กอ่อน และ บ้านเด็ก สำหรับการดูแลเด็กที่ติดตามมาด้วย เป็นการเฉพาะ

2.3 การสนับสนุนการให้การปรึกษาทางอาชีพ

การสนับสนุนการให้การปรึกษาทางอาชีพ เป็นรูปแบบที่มีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาอาชีพของผู้ใช้บริการโดยเฉพาะ แบ่งเป็น 2 รูปแบบได้แก่

(1) การให้การปรึกษาทางอาชีพเพื่อฟื้นฟูผู้ใช้บริการ เนื่องจากความรุนแรงยังมีผลกระทบทางจิตใจต่อผู้ใช้บริการซึ่งส่งผลต่อการฝึกอาชีพที่มีระยะเวลายาวนานทำให้ผู้ใช้บริการอาจเกิดความท้อแท้ในระหว่างการฝึกอาชีพ เจ้าหน้าที่ของบ้านพักฉุกเฉินได้มีการพูดคุยเพื่อสนับสนุนและให้กำลังใจ เพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถฝึกได้จนจบหลักสูตร “บางทีเห็นผู้ใช้บริการไปฝึกอาชีพ เราก็พยายามเข้าไปพูดคุยกับเขา ชื่นชมเขาว่าทำได้ดีขึ้น ทำได้สวยขึ้น เป็นกำลังใจให้เขา คอยเฝ้าดู สังเกต และเข้าไปให้กำลังใจ คอยถามว่าการฝึกอาชีพเป็นอย่างไร

บ้าง ให้เขาไว้วางใจ เขาก็จะเล่าความสุขความทุกข์ของเขาให้ฟัง” (ผู้ช่วยนักสังคมสงเคราะห์ คนที่ 1, สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2564)

(2) การให้การปรึกษาทางอาชีพเพื่อการประกอบอาชีพ เป็นการให้คำปรึกษาแก่ผู้ใช้บริการในเรื่องเกี่ยวกับการนำทักษะความสามารถไปประกอบอาชีพในอนาคต ผู้ใช้บริการบางรายจะได้ทดลองช่วยงานของวิเทเรน อินเตอร์เนชั่นแนล เฮ้าส์ เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมการทำงาน ทั้งนี้ หากผู้ใช้บริการมีความต้องการประกอบอาชีพหลังจากออกจากบ้านพักฉุกเฉิน เจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาและฝึกอาชีพ จะให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพในอนาคต เช่น แหล่งจัดซื้ออุปกรณ์ วัตถุดิบสำหรับการประกอบอาชีพ และแหล่งรับฝากขายสินค้า “อย่างเวลาไปเดินซื้อวัสดุ เรารู้จักตลาดหรือคนขายตามร้าน เราก็จะมาบอกผู้ใช้บริการที่มาเรียนว่า มีร้านที่ผลิตดอกไม้ประดิษฐ์ไปส่งได้ สามารถไปติดต่อเขาได้เลย” (ครูสอนศิลปประดิษฐ์, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2564)

นอกจากนี้ ผู้ใช้บริการบางรายได้รับคำแนะนำเรื่องการสมัครเป็นพนักงานร้านเสริมสวยและร้านตัดเสื้อ ซึ่งผู้ใช้บริการที่ฝึกอาชีพจนมีความชำนาญแล้วก็สามารถไปสมัครเพื่อทำงานได้ ไปจนถึงการให้คำแนะนำเรื่องเครือข่ายการประกอบอาชีพสำหรับผู้ที่รับงานไปทำที่บ้าน เช่น งานปักผ้าและงานดอกไม้ประดิษฐ์ “มีผู้ใช้บริการที่ออกจากบ้านพักฉุกเฉินไปแล้ว ยังรับผ้าไปปักเพื่อหารายได้เลี้ยงตัวเอง เขารับผ้าไปปักที่บ้าน เป็นความชอบด้วยไปทำงานอื่นไม่สะดวกก็เลยรับงานนี้ไปทำที่บ้าน” (เจ้าหน้าที่ฝึกอาชีพ คนที่ 1, สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2564)

การสนับสนุนการให้การปรึกษาทางอาชีพช่วยให้ผู้ใช้บริการได้ฟื้นฟูกำลังใจในการฝึกอาชีพได้จนจบหลักสูตรและได้รับคำแนะนำด้านการประกอบอาชีพในอนาคต ช่วยให้ผู้ใช้บริการเห็นแนวทางในการเข้าสู่การประกอบอาชีพหลังจากออกจากบ้านพักฉุกเฉินได้ เนื่องมาจากผลการศึกษาของ Brown, Trangsrud and Linnemeyer (2009) ที่อธิบายว่าผู้หญิงที่ถูกกระทำทารุณรุนแรงเมื่อออกไปใช้ชีวิต

ข้างนอกแล้วมีความกังวลใจเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ พบปัญหาต่างๆ เช่น ความไม่พอใจในสถานที่ทำงาน ไม่ได้รับค่าจ้างที่เป็นธรรม และข้อจำกัดในการวางแผนเพื่อเปลี่ยนงาน นอกจากนี้ บ้านพักฉุกเฉินยังไม่มีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของผู้ใช้บริการอย่างชัดเจน ทั้งนี้ การมีเครือข่ายจะช่วยสนับสนุนการจัดหางานตามความเหมาะสมและความต้องการของผู้ใช้บริการ เช่นเดียวกับศูนย์ประสานงานและส่งเสริมการมีงานทำ กรมราชทัณฑ์ (2561) ได้ร่วมมือกับกรมการจัดหางาน และ Kiwassa Neighbourhood House (2020) ได้ร่วมมือกับนักจัดหางานในท้องถิ่น ช่วยหาตำแหน่งงานว่างเพื่อให้ผู้ใช้บริการมีโอกาสออกไปประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น

2.4 การสนับสนุนการอบรมความรู้เพิ่มเติมด้านอื่น

การสนับสนุนการอบรมความรู้เพิ่มเติมด้านอื่น ได้แก่ หลักสูตรโครงการอบรมการดูแลมารดาและทารก และโครงการอบรมการให้ความรู้เรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ เนื้อหาในการอบรมประกอบด้วย อนามัยเจริญพันธุ์ พัฒนาการของทารก และการดูแลทารก ซึ่งผู้ใช้บริการจะได้ฝึกภาคปฏิบัติในการดูแลทารกในศูนย์เลี้ยงเด็กอ่อนด้วย “ผู้ใช้บริการไม่ว่าจะตั้งครรภ์หรือไม่ได้ตั้งครรภ์ ก็จะทำให้เข้าอบรมจะได้เรียนรู้การดูแล การบริหารทารก การทำอาหารทารก ว่าเป็นยังไงบ้าง เด็กตั้งแต่แรกเกิดขึ้นมาเนี่ย แล้วก็การดูแลสุขภาพของแม่ที่ต้องคลอด” (นักสังคมสงเคราะห์ คนที่ 1, สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2564) นอกจากนี้ บ้านพักฉุกเฉินยังมีโครงการพิเศษที่จัดขึ้นเพื่อการอบรมให้ความรู้แก่ผู้ใช้บริการในประเด็นต่างๆ ซึ่งแต่ละปีจะมีเนื้อหาการอบรมแตกต่างกัน เช่น ด้านสุขอนามัย ด้านทักษะชีวิต ด้านสังคม ด้านการศึกษา และด้านการฝึกอาชีพ อีกทั้งยังได้รับความรู้และทักษะชีวิตในระหว่างที่ได้เข้าร่วมกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างภูมิคุ้มกันในการดูแลตนเอง เช่น ความรู้เรื่องสิทธิ ความรู้เรื่องกฎหมาย และทักษะชีวิตอื่นๆ “สอนวิธีการประเมินข้อดี ข้อเสีย ก่อนที่จะตัดสินใจทำอะไร ให้เครื่องมือเขาหมดเลย มองว่าเมื่อได้เครื่องมือด้วยแล้วผู้ใช้บริการก็จะ Full Option บ้านพักฉุกเฉินก็ไม่จำเป็นสำหรับ

การเป็นที่พึ่งพิงชั่วคราวและปกป้องเขาอีกต่อไป” (นักสังคมสงเคราะห์ คนที่ 2, สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2564)

แม้ว่าการอบรมความรู้เพิ่มเติมอาจไม่ได้ส่งผลต่อการพัฒนาอาชีพของผู้ใช้บริการโดยตรง แต่ถือเป็นสิ่งที่จะช่วยเสริมให้ผู้ใช้บริการมีความพร้อมเปรียบเสมือนการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ผู้ใช้บริการอีกทางหนึ่ง ทั้งนี้ มีแนวทางการอบรมความรู้เพิ่มเติมด้านอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีพ ได้แก่ การจัดอบรมด้านอาชีพ เช่น การเขียนใบสมัครงาน การสัมภาษณ์งาน ทักษะการขาย ทักษะการเจรจาต่อรอง การทำรายรับและรายจ่ายครัวเรือน (L.I. Against Domestic Violence, 2020) การบริหารจัดการเงิน การประเมินสถานการณ์ทางการเงิน การให้การปรึกษาทางการเงิน (Urban Resource Institute, 2020) การวางแผนทางอาชีพ และการสร้างเครือข่ายในอนาคต (Kiwassa Neighbourhood House, 2020) ซึ่งบ้านพักฉุกเฉินสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสนับสนุนการพัฒนาอาชีพได้

3) ผลของกลไกและการสนับสนุนการพัฒนาอาชีพของผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรง

คุณนุชและคุณพัศ (นามสมมติ) เป็นผู้หญิงที่เคยใช้บริการบ้านพักฉุกเฉินที่ได้ผ่านกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาอาชีพ กรณีศึกษาทั้งสองเป็นผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรง โดยมีภูมิหลังก่อนเข้ามาใช้บริการบ้านพักฉุกเฉิน กล่าวคือ คุณนุช ปัจจุบันอายุ 33 ปี เข้ามาใช้บริการบ้านพักฉุกเฉินในช่วงเดือนมีนาคม ปี 2562 ในช่วงแรกคุณนุชไม่สามารถปรับตัวได้ดีมากนัก มีอาการเจ็บปิ้งซึม และเก็บตัวคนเดียวอยู่เสมอ แต่หลังจากได้เข้าร่วมกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์กับนักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยา รวมถึงการได้พูดคุยกับผู้ให้บริการคนอื่นๆ ทำให้เริ่มปรับตัวอยู่บ้านพักฉุกเฉินได้ ส่วนคุณพัศ ปัจจุบันอายุ 40 ปี ได้เผชิญปัญหาความรุนแรงในครอบครัวมาเป็นเวลาหลายปี จนมาถึงช่วงปี 2558 บ้านพักฉุกเฉินได้รับการประสานงานเพื่อส่งต่อกรณีศึกษาคุณพัศจากบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดนครปฐมมายังบ้านพักฉุกเฉิน เมื่อย้ายมาถึงบ้านพักฉุกเฉิน

แล้วคุณพัศปรับตัวในการใช้ชีวิตอยู่บ้านพักฉุกเฉินได้ไม่ยาก นักสังคมสงเคราะห์จึงได้ดำเนินการตามกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ และการดำเนินการทางกฎหมายกับสามีด้วยเพราะคุณพัศต้องการฟ้องหย่า ทั้งนี้ กรณีศึกษาทั้งสองกรณีได้เข้ารับการฝึกอาชีพของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ บ้านพักฉุกเฉิน

ข้อมูลจากกรณีศึกษาผู้เคยใช้บริการบ้านพักฉุกเฉิน พบว่า กรณีศึกษาของคุณพัศ ที่ได้เลือกเรียนหลักสูตรนวดแผนไทย ปัจจุบันมีรายได้เสริมจากการรับนวดแผนไทยให้แก่คนละแวกบ้าน “ทุกวันนี้ก็ยังได้รับจ้างนวดแผนไทยนะแต่ไม่ได้ยึดเป็นอาชีพหลัก อย่างในซอยบ้านเราถ้าเขาอยากนวดแผนไทยเขาก็จะมาจ้างเรา ได้ค่าตอบแทนชั่วโมงละ 150-200 บาท ก็มีรายได้จากตรงนี้อาไปเป็นค่าขนมลูก” (คุณพัศ, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2564) ในอนาคตคุณพัศมีแนวทางว่าจะใช้ทักษะความสามารถการนวดแผนไทยในการประกอบอาชีพเมื่อกลับไปอยู่บ้านที่ต่างจังหวัด หากย้อนกลับไปดูกลไกและการสนับสนุนการพัฒนาอาชีพในกรณีศึกษาของคุณพัศ เริ่มตั้งแต่การเตรียมความพร้อมให้คุณพัศสามารถปรับตัวอยู่ที่บ้านพักฉุกเฉินได้ จากนั้นได้มีการสำรวจความต้องการและความคาดหวังในการฝึกอาชีพ และได้รับการสนับสนุนการให้การปรึกษาทางอาชีพที่ทำให้มั่นใจว่าสามารถฝึกอาชีพในหลักสูตรนวดแผนไทยได้ โดยมีการตั้งเป้าหมายของการฝึกไว้ด้วย ส่วนกรณีศึกษาคุณนุช ที่ได้เลือกเรียนหลักสูตรตัดเย็บเสื้อผ้าและดอกไม้ประดิษฐ์ แม้ว่าในปัจจุบันคุณนุชจะทำงานบริษัทเอกชนและไม่ได้นำทักษะความสามารถที่ได้จากการฝึกอาชีพไปใช้ประกอบอาชีพหลัก แต่คุณนุชได้ใช้ทักษะดังกล่าวในชีวิตประจำวัน คือ สามารถซ่อมแซมเสื้อผ้าได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องเสียเงินเพื่อการซ่อมแซมเสื้อผ้า “เย็บผ้านี้ยังได้ใช้ในชีวิตประจำวันนะคะ ส่วนช่วงก่อนหน้านี้อีกขอคุณครูว่า ‘หนูชอบดอกไม้ประดิษฐ์ไปทำที่บ้านได้ไหม’ ครูเขาก็ให้มาคะก็รับมาทำที่บ้าน” (คุณนุช, สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2564) นอกจากนี้ หากมีโอกาสคุณนุชจะรับดอกไม้ประดิษฐ์มาทำที่บ้านเพื่อหารายได้เสริมอีกทางหนึ่งด้วย

จากประสบการณ์ของกรณีศึกษาคุณพัศและคุณนุชทำให้เห็นว่ากลไกและการสนับสนุนการพัฒนาอาชีพของบ้านพักฉุกเฉินประสบความสำเร็จในกรณีศึกษา

ทั้งสองกรณี แม้ว่าคุณพัศและคุณนุชจะไม่ได้นำทักษะและความสามารถที่ได้รับจากหลักสูตรฝึกอาชีพไปประกอบอาชีพหลัก แต่ได้ใช้เพื่อการประกอบอาชีพเสริมและในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ กระบวนการต่างๆ ของบ้านพักฉุกเฉิน มีส่วนช่วยให้กรณีศึกษาทั้งสองสามารถกลับไปดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขและไม่กลับเข้าสู่วงจรความรุนแรงอีก ตามความเห็นของกรณีศึกษาได้ระบุว่า “หนูว่ากระบวนการของบ้านพักโอเคทุกอย่างแล้ว ทำให้คนอย่างหนูเป็นคนมาได้ เมื่อก่อนหนูคือนะ” (คุณนุช, สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2564) เช่นเดียวกับคุณพัศได้แสดงความเห็นว่ากระบวนการของบ้านพักฉุกเฉินทำให้เกิดความสบายใจและสามารถก้าวข้ามผ่านปัญหามาได้จนถึงทุกวันนี้ “กระบวนการของทางนี้ทำให้เราสบายใจแล้วทำให้เราก้าวข้ามจนถึงทุกวันนี้” (คุณพัศ, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2564) นอกจากนี้ความพึงพอใจที่มีต่อบ้านพักฉุกเฉินแล้ว คุณนุชและคุณพัศกลับมาร่วมกิจกรรมของบ้านพักฉุกเฉินเป็นประจำ “ออกไปก็ยังคงจะกลับมาทำเลยกิจกรรมโรงเรียนธัมมิใจ มาหลายรอบอยู่” (คุณนุช, สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2564) ทำให้เห็นว่ากรณีศึกษาทั้งสองมีความผูกพันและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบ้านพักฉุกเฉิน “พอมาวันนี้ถ้ามีอะไรที่หนูช่วยได้ หนูก็จะทำให้ถึงที่สุด อันนี้เรื่องจริง เพราะคิดว่าถ้าเราไม่มีตรงนี้ เราก็ไม่สามารถอยู่ได้ถึงวันนี้” (คุณพัศ, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2564)

การศึกษาผลของกลไกและการสนับสนุนการพัฒนาอาชีพผ่านประสบการณ์ของกรณีศึกษา ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้ใช้บริการทั้งสองมีความพึงพอใจการให้บริการของบ้านพักฉุกเฉินทั้งกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาทักษะความสามารถทางอาชีพ ทำให้ผู้เคยใช้บริการบ้านพักฉุกเฉินสามารถก้าวข้ามผ่านปัญหาได้ มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และไม่กลับเข้าสู่วงจรความรุนแรงอีก สำหรับด้านการพัฒนาอาชีพ แม้ว่าจะมีผู้ใช้บริการรายอื่นที่ได้นำทักษะความสามารถที่ได้รับไปประกอบอาชีพจริง แต่กรณีศึกษาทั้งสองกรณีไม่ได้นำทักษะความสามารถที่ได้รับจากหลักสูตรฝึกอาชีพไปประกอบอาชีพหลัก อย่างไรก็ตาม กรณีศึกษาได้ใช้ทักษะเหล่านี้เพื่อหารายได้เสริมและใช้ในชีวิตประจำวัน

แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาอาชีพของบ้านพักฉุกเฉินไม่เพียงแต่มุ่งเป้าหมายสู่การมีอาชีพที่มั่นคงเท่านั้น แต่การพัฒนาอาชีพเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการบำบัดและฟื้นฟูให้แก่ผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงด้วย

สรุปผลการศึกษา

กลไกการพัฒนาอาชีพของผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงของบ้านพักฉุกเฉิน ประกอบด้วยกลไกสำคัญ 4 กลไก ได้แก่ การเตรียมความพร้อมก่อนฝึก การสำรวจความต้องการของผู้ใช้บริการ การพัฒนาทักษะความสามารถทางอาชีพ และการประเมินผลและติดตาม ในแต่ละกลไกมีความสำคัญที่จะช่วยให้กระบวนการพัฒนาอาชีพของผู้ใช้บริการมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่การเตรียมความพร้อมก่อนฝึกที่ผู้ให้บริการจะได้รับการสนับสนุนเพื่อให้สามารถปรับตัวได้และจะได้รับการทดสอบทางจิตวิทยาเพื่อเตรียมผู้ให้บริการก่อนเข้ารับการฝึกอาชีพ หลังจากนั้นผู้ให้บริการจะได้รับการสำรวจความต้องการและความคาดหวังต่อการฝึกอาชีพ ผู้ให้บริการจะได้ตัดสินใจเลือกหลักสูตรฝึกอาชีพจากการรับรู้ความสามารถของตนเอง เพื่อนำไปสู่การตั้งความคาดหวังและเป้าหมายในอนาคต เมื่อตัดสินใจเลือกหลักสูตรฝึกอาชีพแล้ว ผู้ให้บริการจะได้รับการพัฒนาทักษะความสามารถทางอาชีพ ซึ่งการฝึกอาชีพของบ้านพักฉุกเฉินยังถือเป็นกิจกรรมที่สามารถเยียวยาจิตใจของผู้ใช้บริการได้ หลังจากผู้ให้บริการได้รับทักษะความสามารถทางอาชีพและมีความพร้อมในการออกไปใช้ชีวิตข้างนอกบ้านพักฉุกเฉิน นักสังคมสงเคราะห์จะมีการติดตามผู้ให้บริการด้วยวิธีการเยี่ยมบ้านและการติดตามผ่านทางโทรศัพท์ ทั้งนี้ หากผู้ให้บริการสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ มีความมั่นคงในชีวิต มีอาชีพที่มั่นคง และไม่กลับเข้าสู่วงจรความรุนแรงอีก นักสังคมสงเคราะห์และทีมสหวิชาชีพจะสิ้นสุดกระบวนการให้ความช่วยเหลือผู้ให้บริการ

การสนับสนุนการพัฒนาอาชีพของผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรง ประกอบด้วย การสนับสนุน 4 รูปแบบ ได้แก่ การสนับสนุนทางจิตใจ การสนับสนุน

การดูแลบุตร การสนับสนุนการให้การศึกษาทางอาชีพ และการสนับสนุนการอบรมความรู้เพิ่มเติมด้านอื่น โดยการสนับสนุนเหล่านี้ช่วยให้กระบวนการพัฒนาอาชีพสามารถดำเนินการไปได้ได้อย่างราบรื่น การสนับสนุนทางจิตใจช่วยให้ผู้ใช้บริการมีความพร้อมทางจิตใจผ่านกิจกรรมหลายรูปแบบ นอกจากนี้ บ้านพักฉุกเฉินมีบริการสนับสนุนการดูแลบุตร ให้ผู้ใช้บริการที่มีลูกติดตามมาด้วยสามารถฝากดูแลลูกระหว่างการฝึกอาชีพได้ และยังมีบริการสนับสนุนการให้การศึกษาทางอาชีพ เพื่อให้ผู้ใช้บริการมีกำลังใจสามารถฝึกอาชีพได้จนจบหลักสูตรและให้ผู้ใช้บริการมีแนวทางสำหรับการประกอบอาชีพในอนาคต อีกทั้งยังมีการสนับสนุนการอบรมความรู้เพิ่มเติมด้านอื่น ให้ผู้ใช้บริการได้รับความรู้และทักษะชีวิตที่ช่วยสร้างภูมิคุ้มกันในการดูแลตนเองของผู้ใช้บริการ

สำหรับผลของกลไกและการสนับสนุนการพัฒนาอาชีพให้แก่ผู้หญิงที่ถูกกระทำ ความรุนแรงของบ้านพักฉุกเฉิน จากประสบการณ์ของผู้เคยใช้บริการบ้านพักฉุกเฉิน ในภาพรวมกรณีศึกษาทั้งสอง ฟังพอใจการให้บริการของบ้านพักฉุกเฉิน เพราะกระบวนการดังกล่าวช่วยให้กรณีศึกษาสามารถก้าวข้ามผ่านปัญหามาได้ มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ไม่กลับเข้าสู่วงจรความรุนแรงอีก สำหรับการพัฒนาอาชีพแม้ว่ากรณีศึกษาจะไม่ได้ประกอบอาชีพหลักตามหลักสูตรที่ได้ฝึกอาชีพ แต่กรณีศึกษาได้นำทักษะความสามารถทางอาชีพมาประกอบอาชีพเสริมและใช้ในชีวิตประจำวันได้

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี้มีข้อเสนอแนะต่อการพัฒนากลไกและการสนับสนุนการพัฒนาอาชีพของผู้หญิงที่ถูกกระทำ ความรุนแรง กรณีศึกษาสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ บ้านพักฉุกเฉิน ดังนี้

1) การประยุกต์ใช้แบบประเมินทางอาชีพกับผู้ใช้บริการ

ในกลไกการพัฒนาอาชีพ แม้ว่าผู้ใช้บริการของบ้านพักฉุกเฉินจะได้รับการประเมินสภาพจิตใจด้วยแบบประเมินทางจิตวิทยาเพื่อเตรียมความพร้อมก่อน

ฝึกแล้ว หากบ้านพักฉุกเฉินได้ประยุกต์ใช้แบบประเมินทางอาชีพเพื่อสำรวจความต้องการของผู้ใช้บริการ จะช่วยให้การวัดผลความสนใจในอาชีพกับหลักสูตรที่ผู้ให้บริการเลือกมีความสอดคล้องและแม่นยำ นอกจากนี้ การใช้แบบประเมินทางอาชีพที่เชื่อถือได้จะช่วยให้งานของนักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยามีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะการให้การปรึกษาเพียงอย่างเดียวอาจไม่สามารถทำให้ผู้ให้บริการสามารถตัดสินใจเลือกหลักสูตรฝึกอาชีพได้ ดังนั้น การเลือกใช้แบบประเมินหรือแบบทดสอบทางอาชีพจะช่วยให้ทราบอุปสรรคที่มีผลต่อการตัดสินใจและช่วยเสริมความมั่นใจในการตัดสินใจเลือกหลักสูตรฝึกอาชีพของผู้ใช้บริการได้

2) การฝึกภาคปฏิบัติหลังเข้ารับการพัฒนาทักษะความสามารถทางอาชีพ

แม้ว่าบ้านพักฉุกเฉินเปิดโอกาสให้ผู้ให้บริการได้ทดลองช่วยงานที่วิเทธร อินเตอร์เนชันแนล เฮ้าส์ เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมในการทำงาน แต่เนื่องจากเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการบริการซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักสูตรการฝึกอาชีพของบ้านพักฉุกเฉิน ดังนั้นหากปรับปรุงหลักสูตรให้เพิ่มการฝึกภาคปฏิบัติตามความสมัครใจหลังเข้ารับการพัฒนาทักษะความสามารถทางอาชีพ จะช่วยให้ผู้ให้บริการเกิดความมั่นใจในความสามารถของตนเองมากขึ้น นอกจากนี้ ยังเป็นโอกาสให้ผู้ให้บริการได้แสดงฝีมือให้สถานประกอบการที่รับผู้ให้บริการฝึกภาคปฏิบัติด้วย ซึ่งช่วยเพิ่มโอกาสการมีงานทำของผู้ให้บริการหลังจากบ้านพักฉุกเฉิน

3) การสนับสนุนการอบรมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ

แม้ว่าบ้านพักฉุกเฉินสนับสนุนการอบรมความรู้เพิ่มเติมด้านอื่นที่หลากหลายอยู่แล้ว หากเพิ่มองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ จะช่วยให้กลไกการพัฒนาอาชีพมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้ให้บริการจะสามารถนำความรู้จากการอบรมไปใช้ร่วมกับการประกอบอาชีพในอนาคต ช่วยเพิ่มโอกาสและความสำเร็จในการประกอบอาชีพได้ ซึ่งความรู้ด้านการประกอบอาชีพที่ควรจัดอบรมแก่ผู้ให้บริการ ได้แก่ การเขียนใบสมัครงาน การสัมภาษณ์งาน ทักษะการขาย

ทักษะการเจรจาต่อรอง การทำรายรับและรายจ่ายครัวเรือน การบริหารจัดการเงิน การประเมินสถานการณ์ทางการเงิน และการให้การปรึกษาทางการเงิน

4) การสร้างเครือข่ายส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้ใช้บริการ

แม้ว่ากลุ่มผู้ให้บริการของบ้านพักฉุกเฉินจะมีความหลากหลาย แต่สำหรับกรณีศึกษาผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงที่ตัดสินใจแล้วว่าไม่กลับไปพึ่งพิงสามี เงื่อนไขสำคัญของผู้ใช้บริการกลุ่มนี้ คือ การมีงานทำ ดังนั้น หากบ้านพักฉุกเฉินสร้างเครือข่ายที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้ให้บริการมีงานทำหลังออกจากบ้านพักฉุกเฉินได้ ก็จะช่วยให้กระบวนการพัฒนาอาชีพของบ้านพักฉุกเฉินมีประสิทธิภาพมากขึ้น การมีงานทำช่วยให้ผู้หญิงได้พึ่งพาตนเองและช่วยลดโอกาสกลับเข้าสู่วงจรความรุนแรง เจ้าหน้าที่ของบ้านพักฉุกเฉินอาจใช้วิธีสร้างเครือข่ายร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อจัดหางานที่เหมาะสมให้แก่ผู้ให้บริการ เช่น กรมการจัดหางาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน นักจัดหางานในท้องถิ่นหรือในจังหวัดที่ผู้ให้บริการอยู่อาศัย

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2561). รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว สำหรับการรายงานตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ประจำปี 2561. กรุงเทพฯ: กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- กรมราชทัณฑ์. (2561). แผ่นพับศูนย์ประสานงานและส่งเสริมการมีงานทำ. สืบค้นจาก<http://www.correct.go.th/infosaraban/letter/filepdf/1522653846.pdf>
- ครูสอนศิลปประดิษฐ์. ครูสอนศิลปประดิษฐ์ ฝ่ายการศึกษาและฝึกอาชีพ สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ. (11 กุมภาพันธ์ 2564). สัมภาษณ์.
- คุณนุช. (24 กุมภาพันธ์ 2564). สัมภาษณ์.
- คุณพัศ. (17 กุมภาพันธ์ 2564). สัมภาษณ์.

- จุฑามาส ครุฑพุ่ม. (2549). *การพัฒนาอาชีพของกลุ่มสตรีในศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพสตรีภาคเหนือ จังหวัดลำปาง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เจ้าหน้าที่ฝึกอบรม. เจ้าหน้าที่ฝึกอบรม ฝ่ายการศึกษาและฝึกอาชีพ สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ บ้านพักฉุกเฉิน. (4 กุมภาพันธ์ 2564). สัมภาษณ์.
- เจ้าหน้าที่ฝึกอาชีพ คนที่ 1. เจ้าหน้าที่ฝึกอาชีพ ฝ่ายการศึกษาและฝึกอาชีพ สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ บ้านพักฉุกเฉิน. (4 กุมภาพันธ์ 2564). สัมภาษณ์.
- เจ้าหน้าที่ฝึกอาชีพ คนที่ 2. เจ้าหน้าที่ฝึกอาชีพ ฝ่ายการศึกษาและฝึกอาชีพ สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ บ้านพักฉุกเฉิน. (4 กุมภาพันธ์ 2564). สัมภาษณ์.
- นักจิตวิทยา. นักจิตวิทยา สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ บ้านพักฉุกเฉิน. (4 กุมภาพันธ์ 2564). สัมภาษณ์.
- นักสังคมสงเคราะห์ คนที่ 1. นักสังคมสงเคราะห์ สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ บ้านพักฉุกเฉิน. (28 มกราคม 2564). สัมภาษณ์.
- นักสังคมสงเคราะห์ คนที่ 2. นักสังคมสงเคราะห์ สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ บ้านพักฉุกเฉิน. (4 กุมภาพันธ์ 2564). สัมภาษณ์.
- ผู้จัดการเคหะกิจ. ผู้จัดการเคหะกิจ สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ บ้านพักฉุกเฉิน. (11 กุมภาพันธ์ 2564). สัมภาษณ์.
- ผู้ช่วยนักสังคมสงเคราะห์ คนที่ 1. ผู้ช่วยนักสังคมสงเคราะห์ สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ บ้านพักฉุกเฉิน. (18 กุมภาพันธ์ 2564). สัมภาษณ์.
- ผู้ช่วยนักสังคมสงเคราะห์ คนที่ 2. ผู้ช่วยนักสังคมสงเคราะห์ สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ บ้านพักฉุกเฉิน. (18 กุมภาพันธ์ 2564). สัมภาษณ์.
- สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ. (2564). *แผนปฏิบัติการศึกษาและฝึกอาชีพ สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี*. สืบค้นจาก <http://www.apsw-thailand.org/table.htm>
- หัวหน้าศูนย์เลี้ยงเด็กอ่อนและรักษาการหัวหน้าบ้านเด็ก. หัวหน้าศูนย์เลี้ยงเด็กอ่อนและรักษาการหัวหน้าบ้านเด็ก สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ บ้านพักฉุกเฉิน. (11 กุมภาพันธ์ 2564). สัมภาษณ์.

- Bellah, R., Madsen, R., Sullivan, W., Swidler, A., & Tipton, S. (1996). *Habits of the Heart*. Berkeley: University of California Press.
- Brown, C. Trangsrud, B & Linnemeyer, M. (2009). Battered Women's Process of Leaving A 2-Year Follow-Up. *Journal of Career Assessment*, 17(4), 439-456
- Brown, Steven D., & Brooks, L. (1991). *Career Counseling Techniques*. Boston: Allyn and Bacon.
- Chronister, K. M., & McWhirter, E. H. (2003). Applying Social Cognitive Career Theory to the Empowerment of Battered Women. *Journal of Counseling & Development*, 81(4), 418-425.
- Inkson, K., Dries, N., & Arnold, J. (2015). *Understanding Careers (2nd ed.)*. London: SAGE.
- Kiwassa Neighbourhood House. (2020). *EMPOW3R Program*. Retrieved from <https://www.kiwassa.ca/our-services/empow3r-program/>
- L.I. Against Domestic Violence. (2020). *Vocational Training and Financial Literacy*. Retrieved from <https://liadv.org/services/vocational-training-and-financial-literacy/>
- Lent, Robert W. (2005). *A Social Cognitive View of Career Development and Counseling*. Brown, Steven D., Lent, Robert W. (Eds.) *Career Development and Counseling : Putting Theory and Research to Work*. (p.101-127). New Jersey: Wiley.
- Swanson, J., & Fouad, N. (2015). *Career Theory and Practice: Learning Through Case Studies*. California: SAGE.
- Urban Resource Institute. (2020). *Economic Empowerment*. Retrieved from <https://urinyc.org/program/economic-empowerment/>
- Wachter Morris, C., Shoffner, M., & Newsome, D. (2009). Career Counseling for Women Preparing to Leave Abusive Relationships. *A Social Career Development Quarterly*, 58(1), 44-53.